

Konzervaciona biologija

1. KONCEPT METAPOPOPULACIJE

Prof dr Jelka Crnobrnja Isailović

Oxford Series in Ecology and Evolution

Metapopulation Ecology

Ilkka Hanski

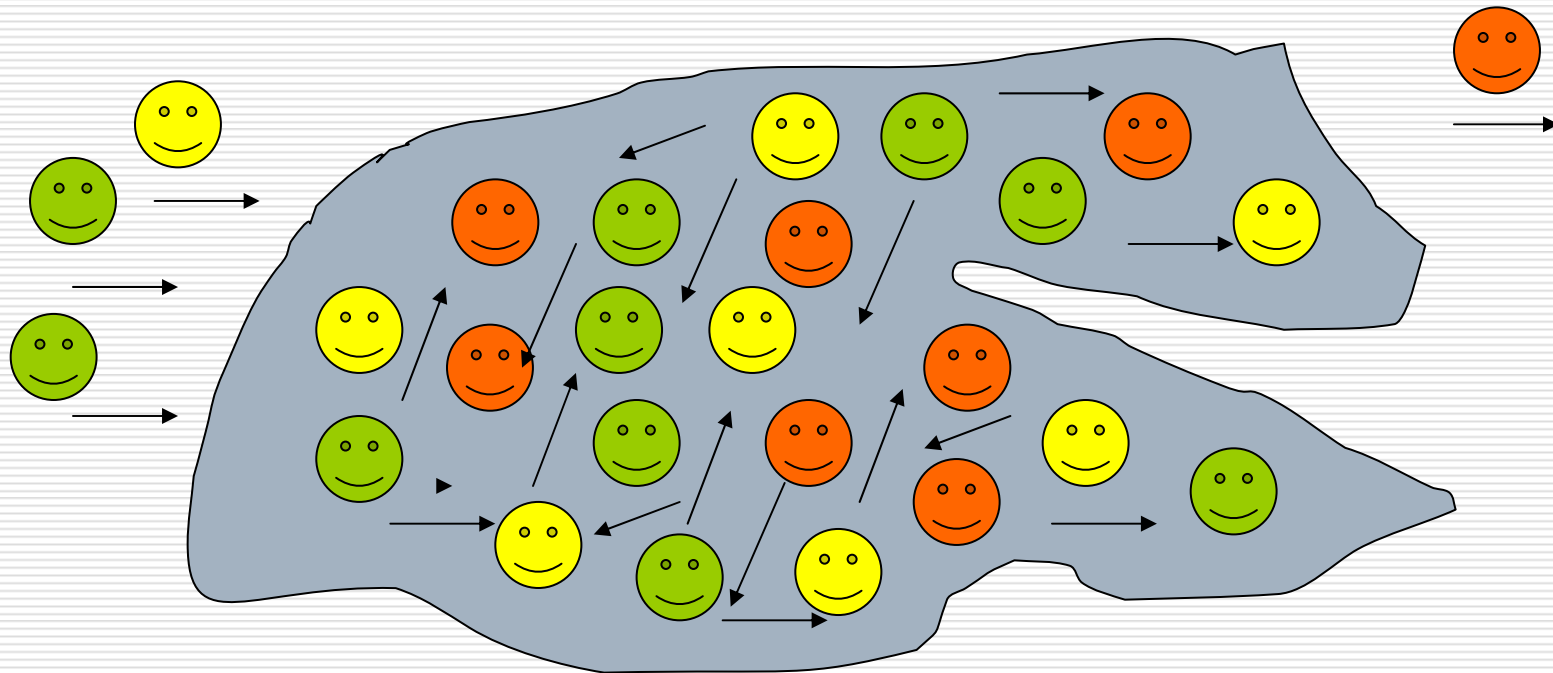

Konzervaciona biologija 1.

Klasičan koncept:

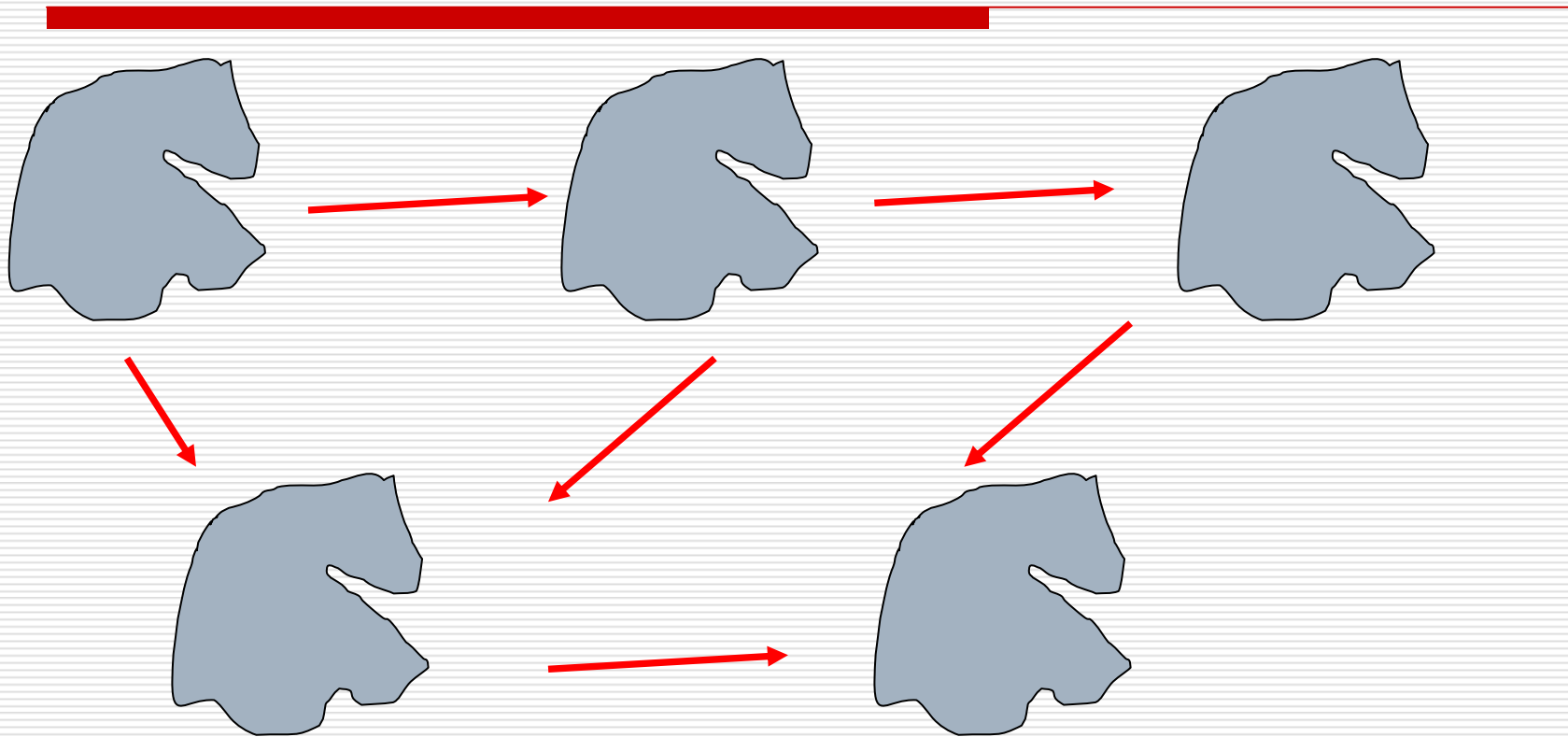

LOKALNA POPULACIJA

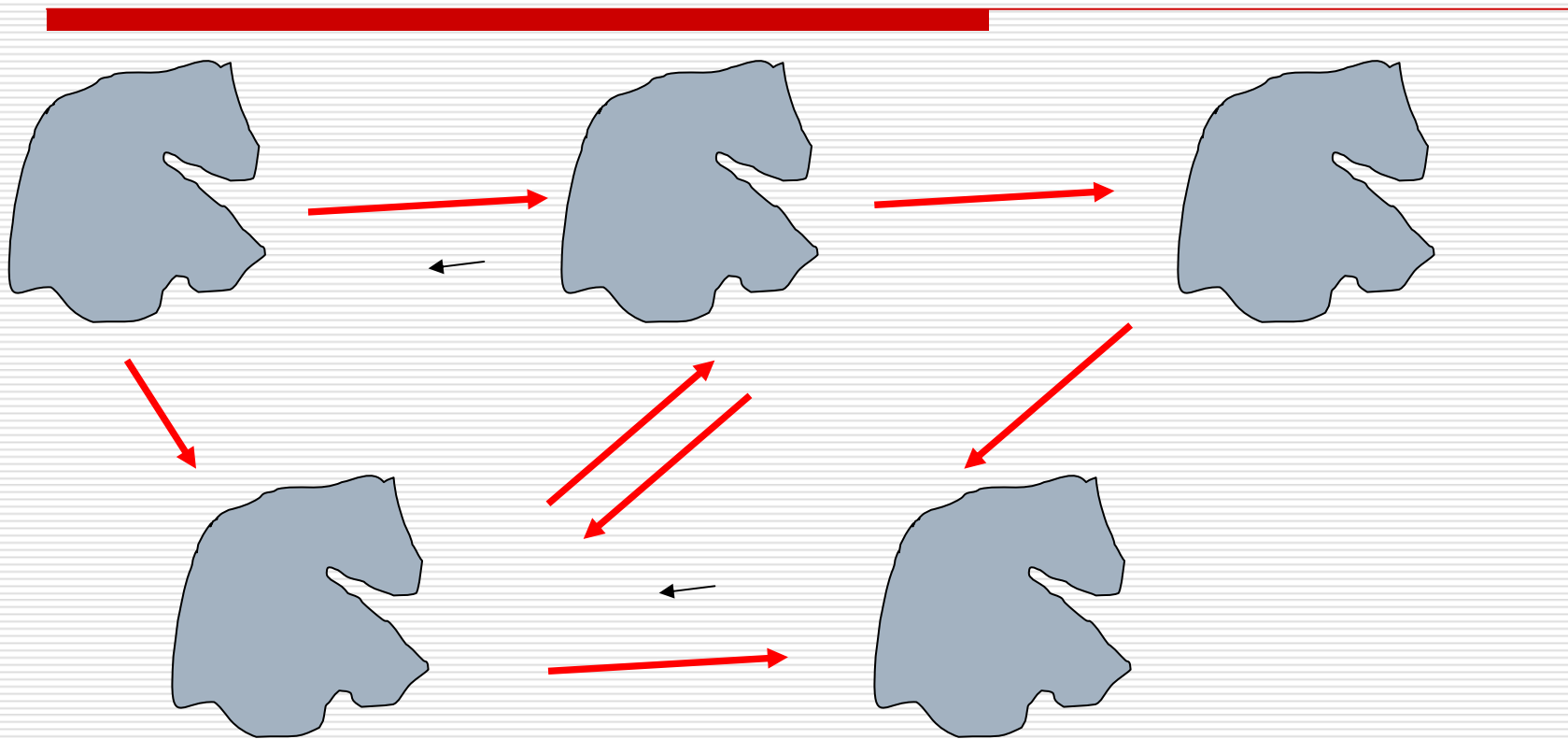

Konzervaciona biologija 1.

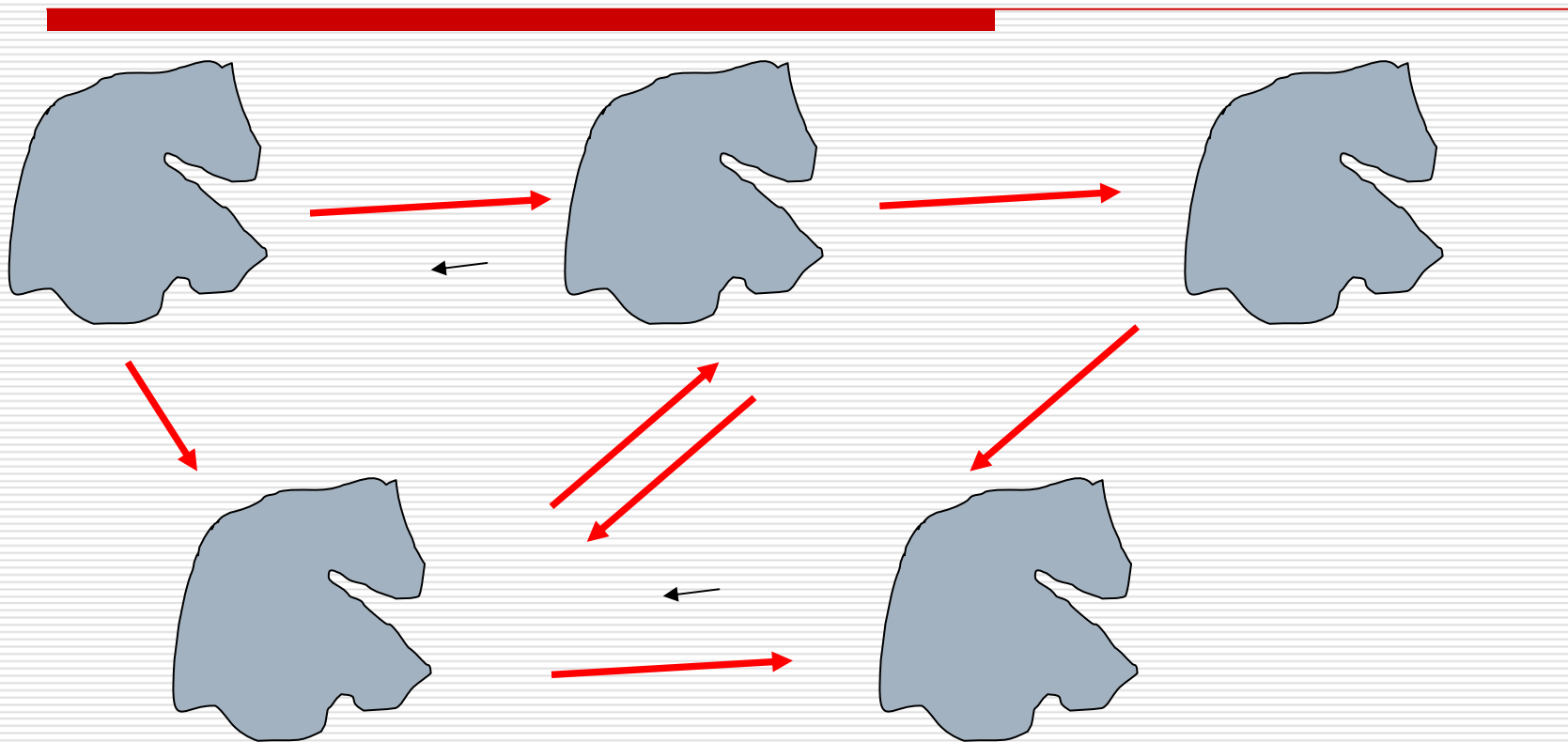

Konzervaciona biologija 1.

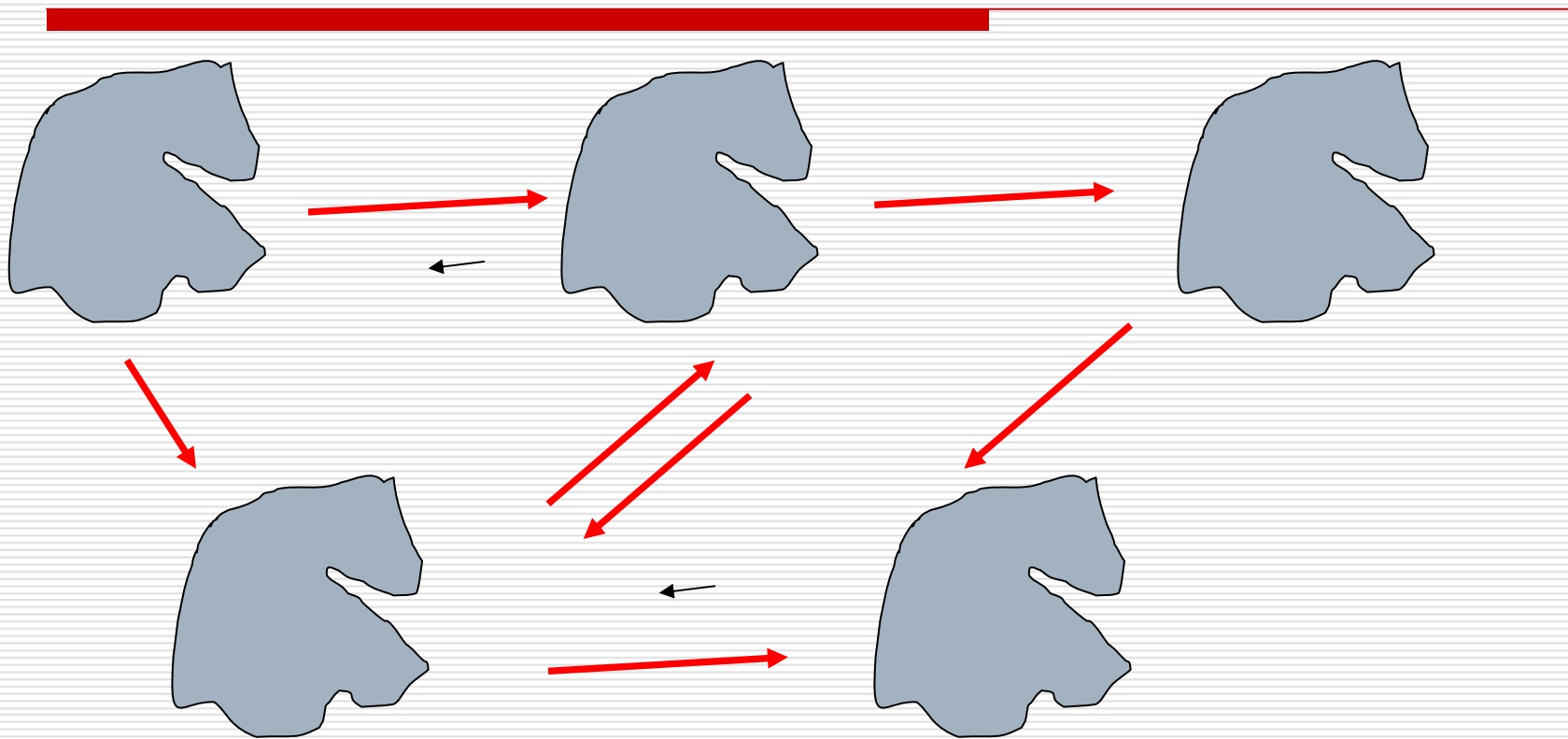

Konzervaciona biologija 1.

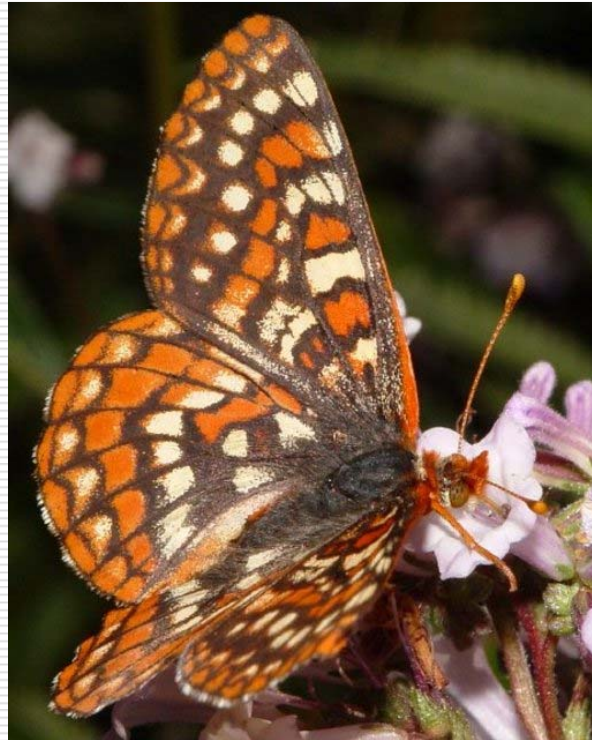

Konzervaciona biologija 1.

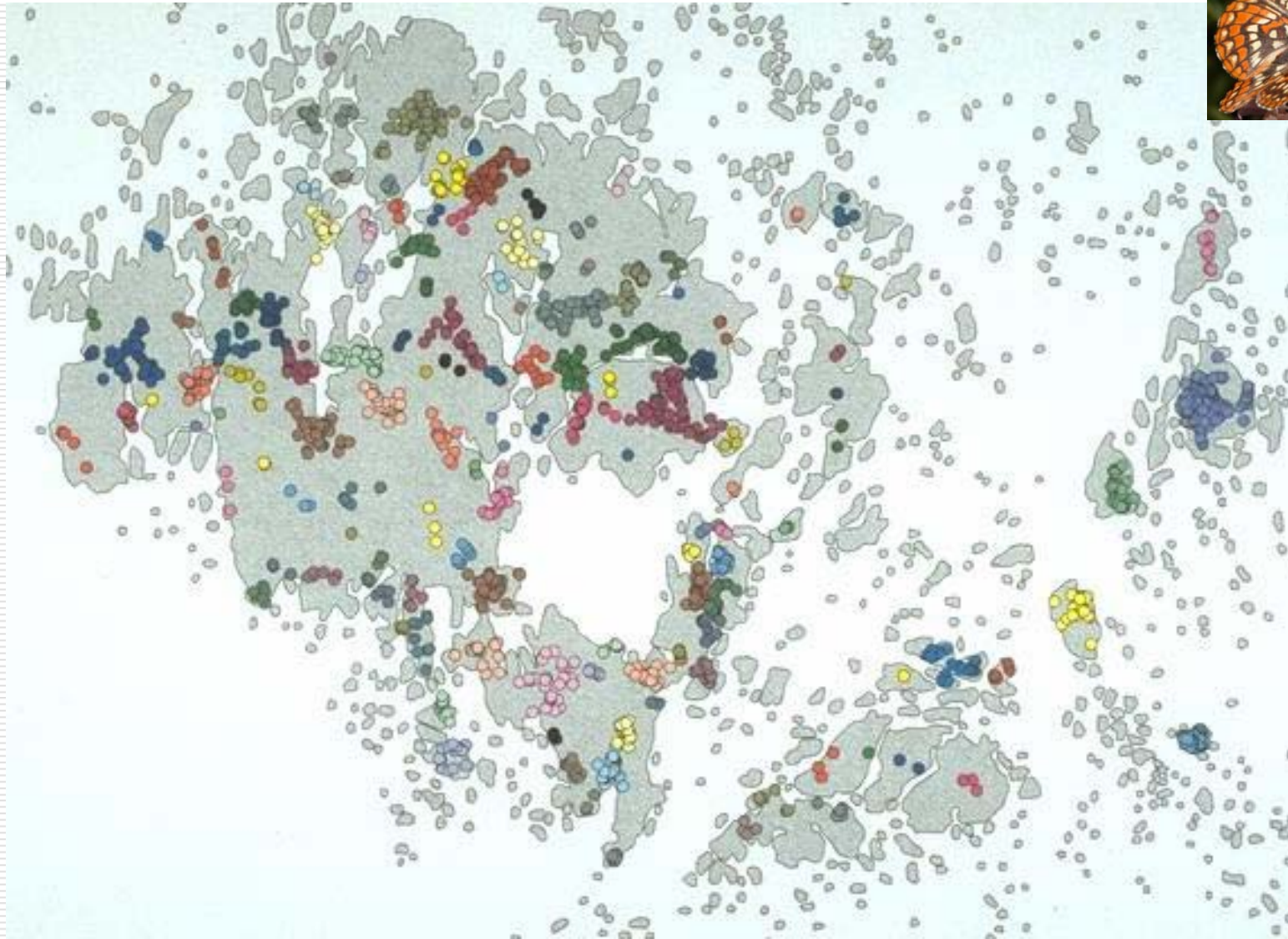

Konzervaciona biologija 1.

Euphydryas edythe

Konzervaciona biologija 1.

Metapopulacija se pojavljuje kao termin još u tekstu Richard-a Levins-a (Richard Luins) 1970, kao **skup više lokalnih populacija** koje sve poseduju osobinu izvesnog **izumiranja u nekom bliskom budućem vremenu**, ali i osobinu **ponovnog ustanovljavanja** i to upravo od strane **jedinki koje migriraju iz okolnih lokalnih populacija**.

Konzervaciona biologija 1.

Opstanak lokalnih populacija u definisanom geografskom prostoru uslovljen je **postojanjem komunikacije** između njih, tj mogućnošću **uspešne migracije**, što definiše metapopulaciju kao osnovnu jedinicu u okviru koje je opstanak vrste na tom prostoru moguć na duže staze.

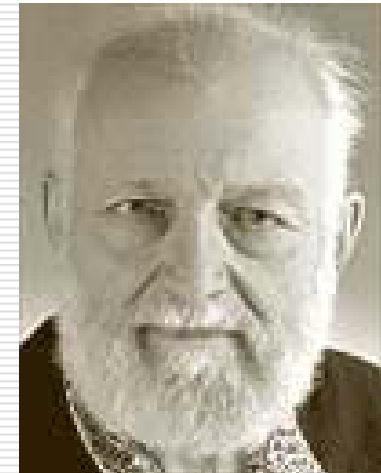
Hanski

Right

Andrewarta

Levins

Konzervaciona biologija 1.

DISKONTINUIRANOST POGODNIH STANIŠTA:

Antropogeni

Uzroci

Neantropogeni

Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONA ORGANIZACIJA:

Primarna (neantropogeni uticaj)

Sekundarna (antropogeni uticaj)

Konzervaciona biologija 1.

Metapopulacioni tip organizacije nije samo onaj gde su lokalne populacije –elementi metapopulacije- u velikoj meri podložne izumiranju; dovoljan je podatak da proces migracije značajno utiče na promenu dinamike svake lokalne populacije ponaosob unutar datog prostora, pa da skup tih populacija prepoznamo kao metapopulaciju.

Konzervaciona biologija 1.

Metapopulaciona ekologija bavi se proučavanjem populacione biologije (strukture i dinamike populacija) na metapopulacionom nivou, to jest na velikoj prostornoj skali.

Konzervaciona biologija 1.

PREDEONI

PRISTUP

- **kvalitet elemenata predela;**
- **granični efekti;**
- **efekti povezanosti;**
- **dinamika vrsta unutar predeonih izolata.**

METAPOPOPULACIONI

PRISTUP

- **uprošćeno sagledavanje dinamike elemenata predela;**
- **uprošćeno sagledavanje dinamike predela.**

Konzervaciona biologija 1.

Nehomogen raspored – sam po sebi nije pokazatelj metapopulacione organizacije;

Ako su grupe dovoljno velike da čine održive reproduktivne jedinice, onda populaciona organizacija nije po metapopulacionom principu.

Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONI FAKTORI

1. VREMENSKO VARIRANJE ADAPTIVNE VREDNOSTI

Longitudinalno praćenje adaptivne vrednosti tokom života jedinke

Migracija u različite fragmente u različita vremena
i ostavljanje potomaka u njima

METAPOPULACIONI FAKTORI

2. PROSTORNO VARIRANJE ADAPTIVNE VREDNOSTI

Variranje adaptivne vrednosti tokom određenog "trenutka" života jedinke

Migracija u različite fragmente tokom određenog vremenskog "trenutka"
i ostavljanje potomaka u njima

Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONI FAKTORI

3. CENA MIGRACIJE

Rizik od umiranja tokom migracije

Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONI FAKTORI

4. POGODNI USLOVI ZA MIGRACIJU

Učestalost migracija, ponovljivost, uticaj stohastičkih faktora

Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONI MODELI

1. DVOPOPULACIONI MODEL

$n=2$

migracije

procesu deterministički

Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONI MODELI

2. LEVINS-OV MODEL

$$n > 2$$

Podjednak intenzitet migracije između svih elemenata metapopulacije

Opisuje promenu n u odnosu na efekte izumiranja i kolonizacije

METAPOPULACIONI MODELI

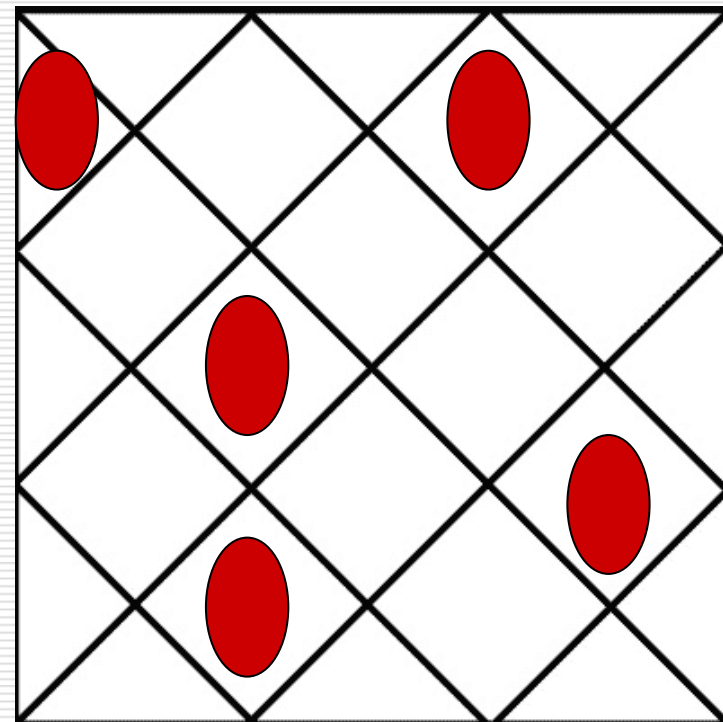
3. MODEL REŠETKE

$n > 2$

n = polja u rešetki

A- zauzeto

B-prazno

METAPOPULACIONA DINAMIKA

1. MIGRACIJE

-dešavaju se u sadašnjem vremenu

-intenzitet migracije određuje stabilnost metapopulacije

-suviše intenzivna migracija preko povećanog rizika od umiranja tokom migracije delovaće negativno na opstanak metapopulacije

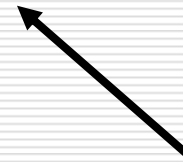
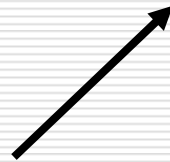

Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONA DINAMIKA

1. MIGRACIJE

afinitet jedinke za migriranje

Lokalni faktori

Metapopulacioni faktori

Konzervaciona biologija 1.

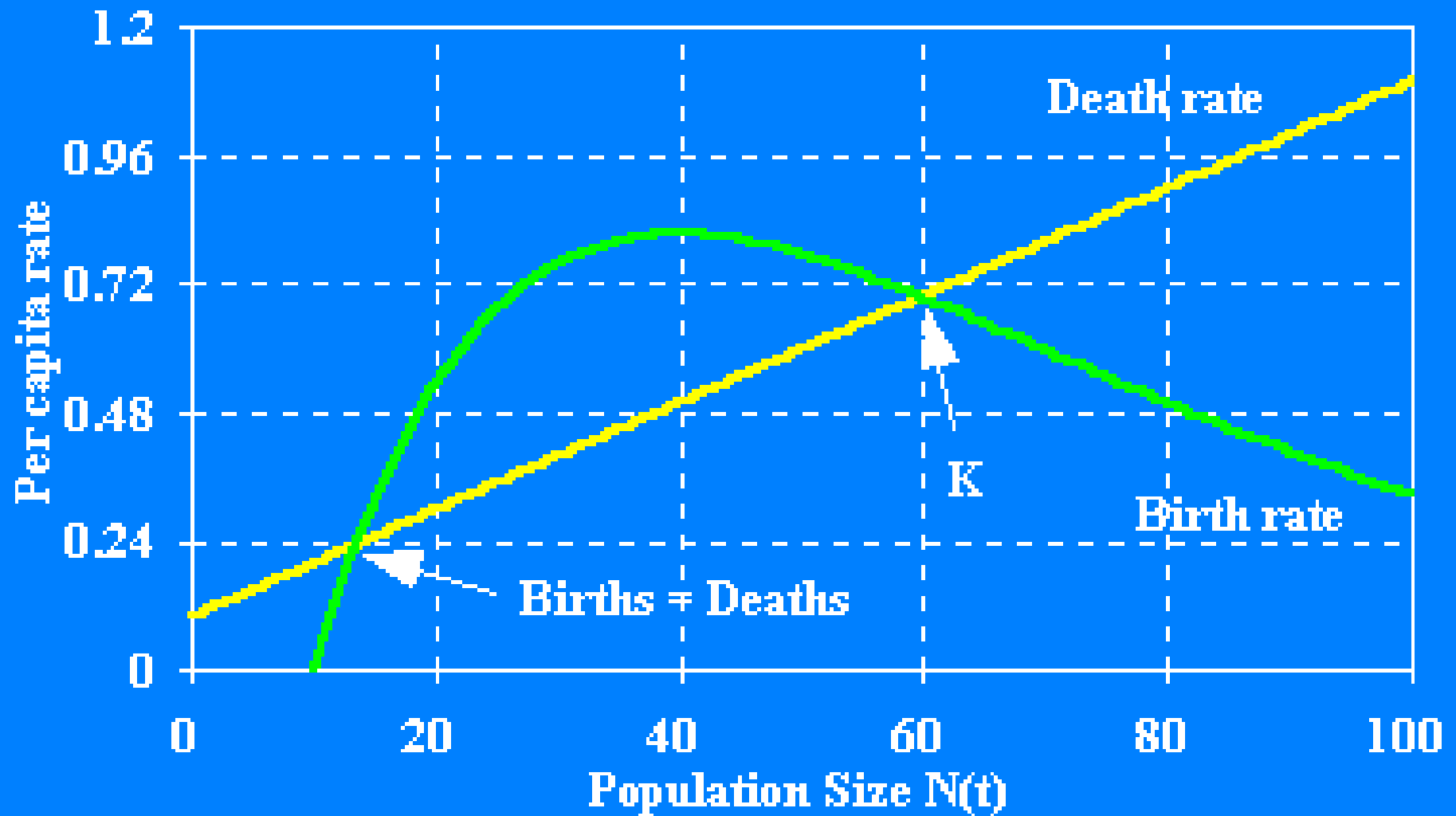
METAPOPULACIONA DINAMIKA

1. MIGRACIJE

afinitet jedinke za migriranje:

- izbegavanje inbridinga**
 - kompeticija među braćom i sestrama**
 - kompeticija za resurse**
 - niska gustina populacije**
- Allee-jev efekat***

Allee Effect

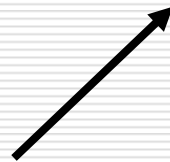

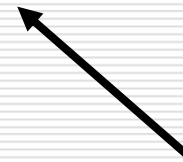
Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONA DINAMIKA

2. IZUMIRANJE LOKALNIH POPULACIJA

Faktori zavisni od gustine populacije

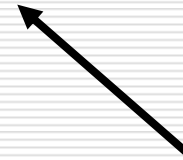
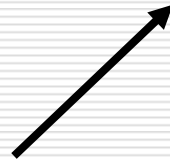

Faktori nezavisni od gustine populacije

METAPOPULACIONA DINAMIKA

2. IZUMIRANJE LOKALNIH POPULACIJA

Faktori zavisni od gustine populacije

- menjaju stopu rasta populacije
- regulišu veličinu populacije

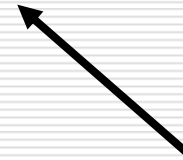
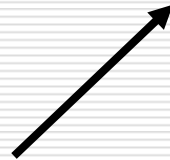
Faktori nezavisni od gustine populacije

- menjaju stopu rasta populacije

METAPOPULACIONA DINAMIKA

2. IZUMIRANJE LOKALNIH POPULACIJA

**Faktori zavisni od gustine
Populacije - biotički**

**-resursi
(dostupnost hrane, životni prostor)**

**Faktori nezavisni od gustine
populacije - abiotički**

**- temperatura
- padavine
- prirodne katastrofe**

Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONA DINAMIKA

Pozitivna korelacija između stope rasta populacije i njene veličine:

- Allee efekat**
- Povećanje genetičke varijabilnosti populacije (smanjenje inbridinga usled porasta N)**
- Mogućnost populacije da reguliše populaciju plena**

Konzervaciona biologija 1.

METAPOPULACIONA DINAMIKA

3. OSNIVANJE NOVIH LOKALNIH POPULACIJA

Brzina kolonizacije

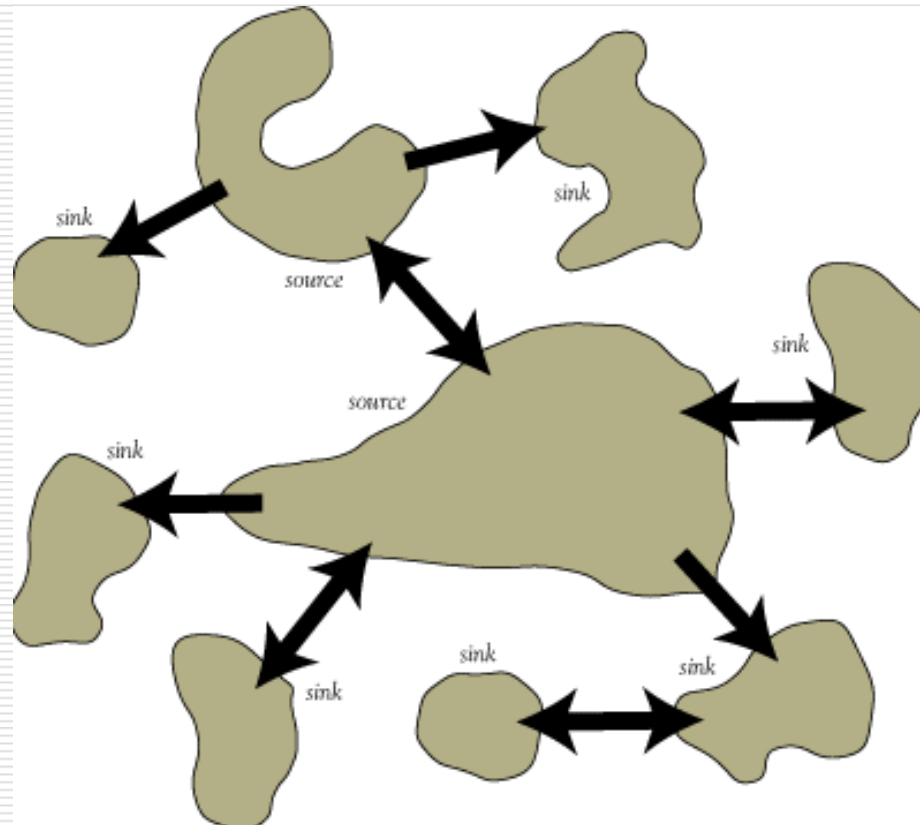
Asinhronost izumiranja lokalnih populacija –
dinamika izumiranja ne sme
biti ujednačena

Konzervaciona biologija 1.

"SOURCE"- "SINK" POPULACIJE

Konzervaciona biologija 1.

"SOURCE"- "SINK" POPULACIJE

Trenutna stopa rasta populacije (r):

$$r = \ln R_0 / T$$

**R_0 - neto reproduktivna stopa rasta populacije po jedinki
tj opšti proizvod fekunditeta i preživljavanja**

Konzervaciona biologija 1.

"SOURCE"- "SINK" POPULACIJE

Trenutna stopa rasta populacije (r):

"SOURCE" $r > 1$

"SINK" $r < 1$

Acrocephalus scirpaceus

SOURCE:

10 ha

**OPTIMAL
SINK:**

1-2 ha

distance:

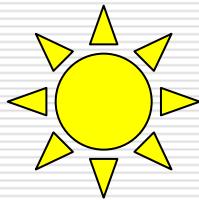
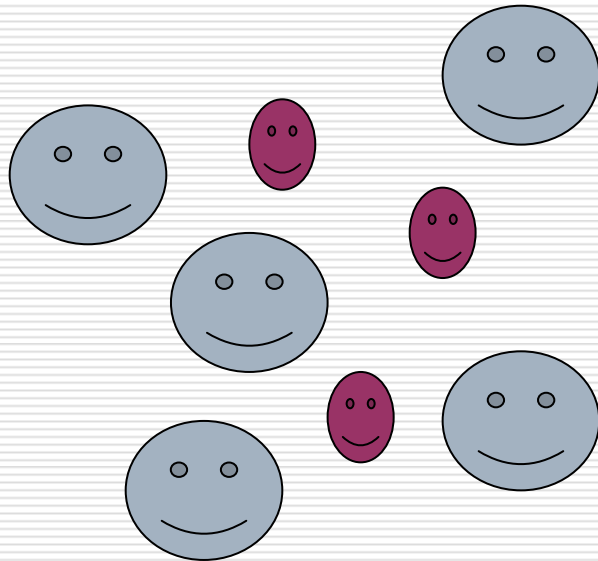
2-5 km

Acrocephalus scirpaceus

Konzervaciona biologija 1.

"SINK" POPULACIJE

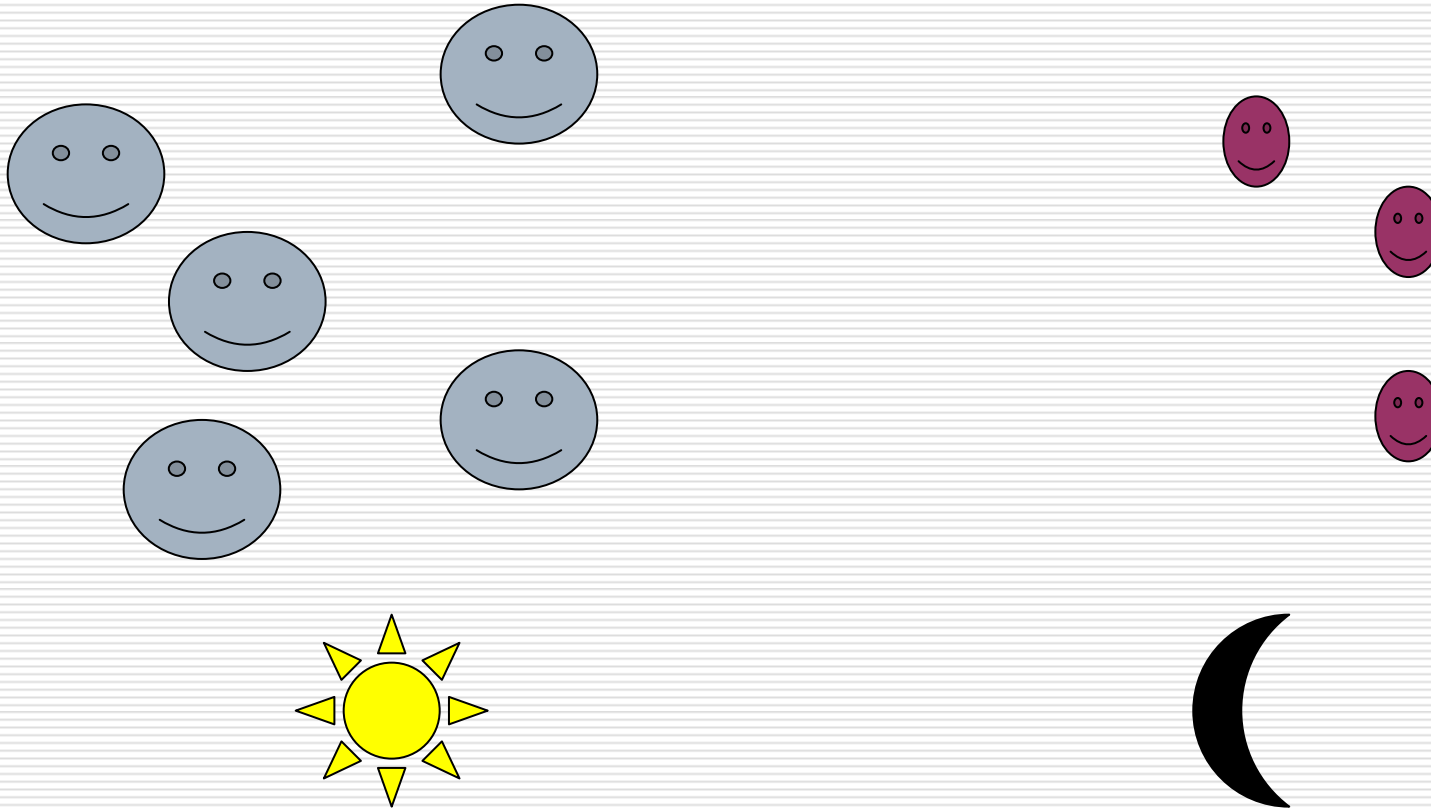
Konzervaciona biologija 1.

“konzervativizam niše” – nemogućnost adaptiranja na nove uslove u “sink” populacijama jer one nisu reproduktivno efektivne jedinice

Konzervaciona biologija 1.

Konzervativizam niše

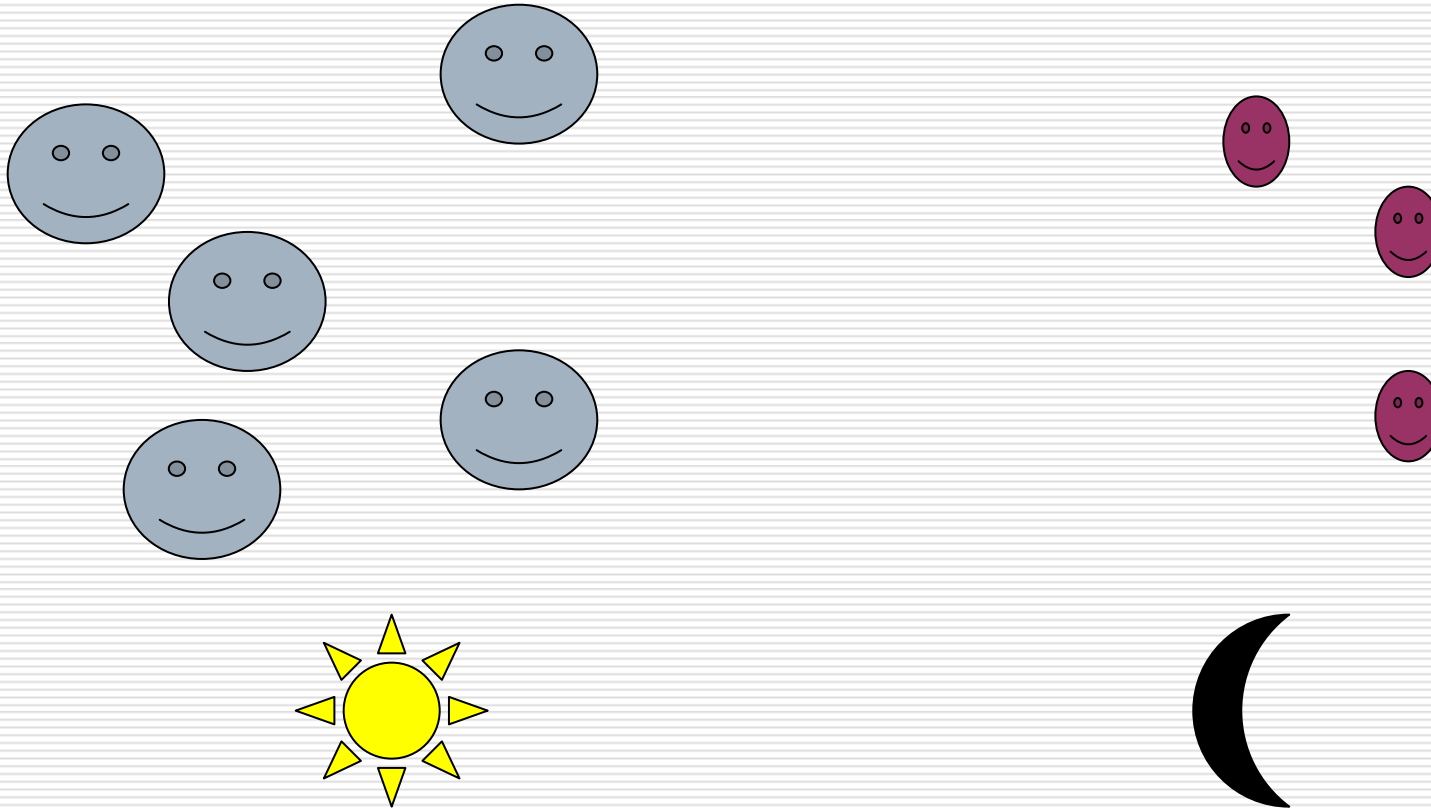
Konzervaciona biologija 1.

Zavisno od toga koliko brzo se veličina "sink" populacija smanjuje, a "source" populacija raste, zatim od intenziteta migracije između njih, veličina takve jedne metapopulacije može biti veća ili manja od nosećeg kapaciteta sredine (maksimalne veličine u datom okruženju) "source" populacije.

Konzervaciona biologija 1.

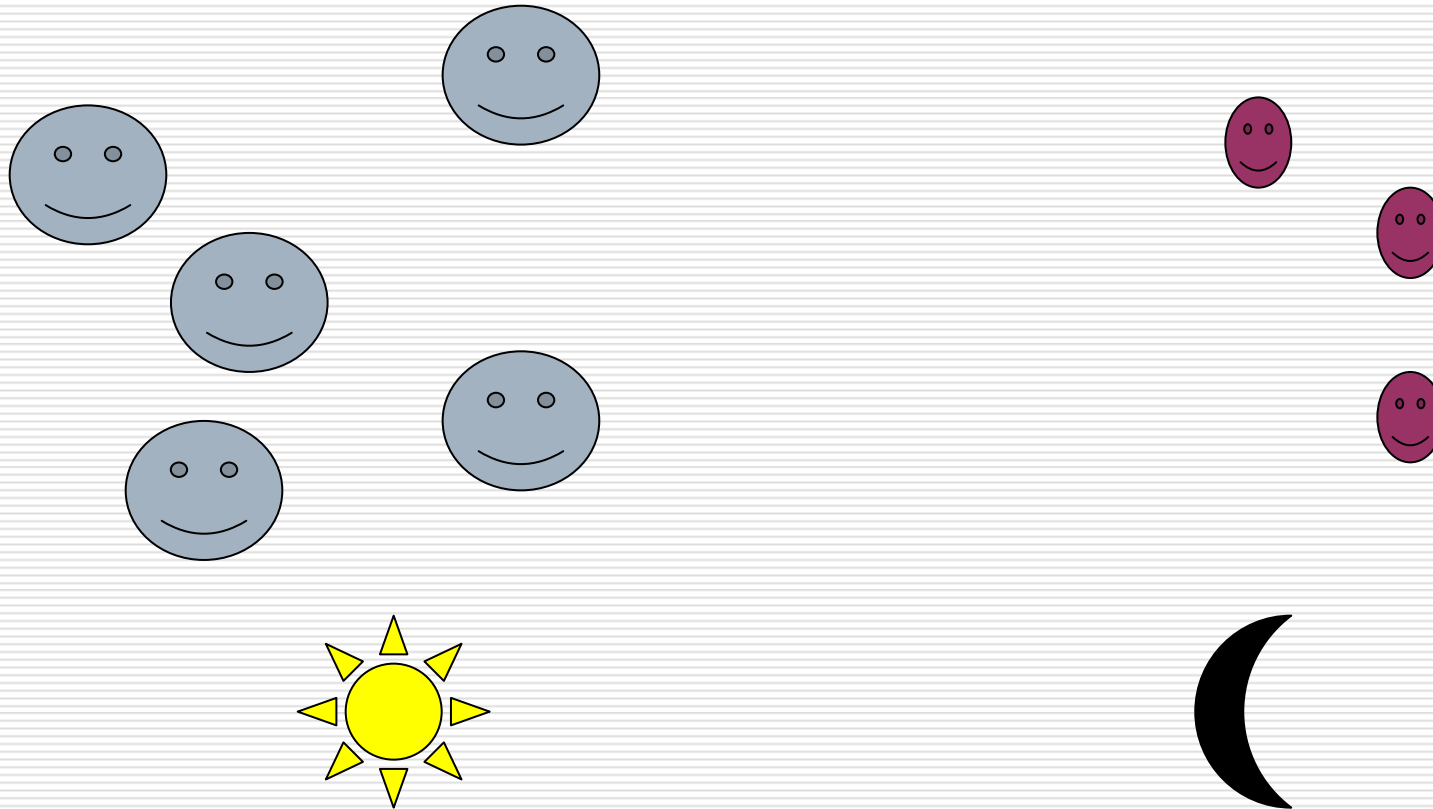
Konzervativizam niše

Konzervaciona biologija 1.

Konzervativizam niše

Konzervaciona biologija 1.

Usled migracija između lokalnih populacija čija brojnost nezavisno fluktuiraju, metapopulacija može postojati čak iako se sastoji samo od "sink" elemenata i to u slučaju kada migracija između elemenata povećava ukupnu stopu rasta metapopulacije, suštinski zbog toga što se rizik slabe reprodukcije u jednoj od lokalnih populacija u određenoj godini može prenositi putem migracije na druge nezavisno fluktirajuće lokalne populacije ("širenje rizika" – koncept den Boer-a, 1968).

Konzervaciona biologija 1.

λM – *per capita* (po glavi) konačna stopa rasta metapopulacije

λL - *per capita* (po glavi) konačna stopa rasta lokalne populacije

k – broj elemenata metapopulacije

w_i – frakcija imigranata koja se reprodukuje u i-tom elementu
(lokalnoj populaciji) metapopulacije

c – koeficijent varijacije r_{ij} , trenutne stope rasta lokalne populacije i u
godini j

Konzervaciona biologija 1.

$$\lambda_M = \lambda_L + 0.5 (1 - \sum_{i=1,k} w_i^2) c^2$$